

המקבל שדה מחבירו

פרק תשיעי בבא מציעא ק"ג.

עין משפט
נר מצוה

גבי בעל הבית. כלומר בזכותו דבעל הבית איכא תרי חזקי לזכותו: **והא בעב ליה קמן.** ומה עדים שבעצמו אותו מזרימין: **ודלמא לבתר הכי.** דלאולי עדים מהתם פרעיה צו ביום דלא עבר צבל תלין: **כל זמנו.** עד שעבר עליו: **ולעולם.** במתמיהה, וצביל שבעצמו כל היום ולמא נתן יהא שכיב זה נאמן לעולם לישבע לא התקבלתי ואם רוצה בעה"כ שכיב סכרו: **א"ר חמא בר עוקבא כנגד כל היום של תביעה.** יום אחד לאחר זמנו נתנו לו חכמים לישבע ויטול: **מתנאי המלוה אם חזירו.** והגיע זמן ולא פרע לו: **לא ימשכנו.** אפי' בשוק אלף צב"ד: **ולא יכנס לביטול.** בגמ' מפרש צב"ד קאז: **היו לו שני גלים.** וחזרו כנגד שניהם ומשכנו צבניהם: **נוטל אחד ומחזיר אחד.** בשעה שהולך כריך לזה יחזירו לו משום החזרת העצמו ויעכב את השני וכשיטרכך זה לשני יטול זה את הראשון ויחזיר את השני כדמפרש ואזיל מחזיר את הכר צבילה ואת הממרישה ציום: **מה.** הלוה אין משיב העצמו ליורשיו שאין כאן מלווה העצמו אלא ימכרו ויגבה חובו דהשכ טשיב לו כמיי"ב: **ולא ליורשין: שלשים יום.** זמן צב"ד: **גמ' ושליה צב"ד מנפח נחומי.** אף הוא אינו רשאי ליכנס לביטול ולמשכנו אלא כרואהו בשוק ומנתק דבר שאוחז צידו ממנו: **ממשכין.** משמע בתוך הבית: **צבילה מתוך הבית משמע** דהא ריחיים ורכב בגו ציתא שכתיב: **לעולם צבעל חוב.** קאמר ולא תידיק מינה הא כלים אחרים צבול צבכלים אחרים עובר משום לא תצא אל ביתו ולהכי צילטריך להסיף לאו שני משום ריחיים ורכב וזה משום לא תצא אל ציתו: **ממשמע שנאמר בתוך פעמוד.** ויוליא אלץ את העצמו וכי איני יודע שהאש יוליאנו אלא מי יוליאנו אס לא צבע"ב: **מאי לאו לרצות שליח צב"ד כו'.** שיכנס לתוך הבית וה"ק והאש דהוא שליח צב"ד ואשר אתה נושה צו יוליא אלץ: **לא**

קבא ו א ב מיי פ"א מה'ל שכיבות הל' ו ועיין שם סמג לאהין קפא טור ש"ע ח"מ סי' פט סעי' ג: קבא ב ג ד מיי פ"ג מה'ל מלוה ולוה הל' ד סמג שם פ"ט סעי' מ"מ סי' לו סעי' ו: קבב ה ט מיי שם הל' ו ועיין ציהשנות ובמ"מ ט"ו סעי' פ' ט"ב: קל ו מיי שם הל' ה ט"ו סעי' ט: קלא ז מיי שם הלכה ו ט"ו סעי' ט: קלב ח ט מיי שם הל' ד ועיין שם פ"ט סעי' ו: י [מ"מ שם הלכה ט:]

תורה אור השלם

- 1 לא תעשק את רעך ולא תגזול לא תלין פליטת שקיב אהף עד בקר: יקרא יט יי
- 2 בחוץ תעמד וקראש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבט וזחצוה: דברים כד יא
- 3 לא יתבל רחמיך ורבב פי נפש הוא חבל: דברים כד ו
- 4 לא תשה משפט גר יתום ולא תחבל בגד אלמנה: דברים כד ז
- 5 לא תשה ברעך משאת מאוקה לא תבא אל ביתו לצבט עבטו: דברים כד י

מוסף רש"י

וכי שכיר עובר על בל תגזול. לקבל שכרו צ' פעמים (שבועות סה).

ונוטל הכי פירושו ציא ראייה ששכרו ואז יהיה נשבע ונוטל והיכא דקמני המע"ה היינו ציא עדים שק"ץ לו שמים שהעדים יודעים הקנינה אס יודעין שכרו (י) כלפריך וכן משמע צפרק כל הנשבעין דקאמר עלה ראייה ללשם שנשבע ונוטל היינו שציאל ראייה שכרו ויהיה נשבע ונוטל:

השתא דמטא זמן חיוביה רמי אנפשיה ומדבר. וא"ת

א"כ צומנו אמאי נשבע שכיר ונוטל לימא צבע"כ איני וזכר עתה אצל הניחו לי עד שיעלה עמוד השחר שאזכור אס נתמי אס לאו כיון שאחר זמנו אנו פוטרים אותו מטעם זה ועוד קשה צמודה צמקת אמאי אין צבעל הבית נשבע דרמי אנפשיה ומיידכר שלא נשבע לשקר וי"ל דחוקה שאין צבע"כ עובר צבל תלין לא מהני אלא היכא דאיכא חזקה דלין שכיר משהה שכרו צהדיה כמו שאפרש צסמוך ואס היה יכול צבע"כ לטעון הניחו לי עד שיעלה עמוד השחר לא הייתה כאן חזקה דלין שכיר משהה שכרו שהרי לא השהה (י) אהו אלף תבעו ממנו צב"ד ולא רלו ליתן לו ושהו אותו לעמוד השחר: **וכי שכיר עובר בב"ה תגויל.** וא"ת צבעל הבית נמי אינה הך חזקה שאינו עובר צבל תגוזל וי"ל דממיר ליה לאו אחד כמו שנים אי"כ צללו הכי משני ליה שפיר וא"ת ומי"מ איכא חזקה דלין צבע"כ עובר צבל תלין כנגדו והוא צרי וצרי והמע"ה וי"ל דחוקה של צבעל הבית אינה חזקה טובה כשל שכיר דוימנין לא רמי אנפשיה למידכר והוא לן למימר שנשבע ונוטל וחזקה דלין שכיר משהה שכרו צבלו (י) לא חשיצא כחוקת שכיר אלף כששתיהן ציחד הוו כנגד חזקת שכיר והוי צרי וצרי והמע"ה:

והא תבע ליה קמן. כ"ד השתא אס יש עדים שבעצמו היינו אפי' אחר זמנו ולכך פריך דמה אנו צרימין לעדים הלא תוצעו השתא צפנינו ולמאי ד"ס? הוה מני למיפקר אמאי נשבע ונוטל אלף פריך שפיר: **ורעורום.** פ"י צבוקטרס וכי שכיר משהה שכרו כ"כ ואינו מיושב דלין צוה ראייה שנפטר דחוקה דלין שכיר משהה שכרו אינה מועלת אלף היכא דאיכא חזקה דלין צבע"כ עובר צבל תלין צהדיה וצל תלין

אינו עובר אלף צוקר ראשון אלף הכי פירושו ולעולם שכיר נשבע ונוטל אין זו תקנה טובה שיהא נאמן לעולם לומר לא פרע לי: **בבב"ד.** צריש תמורה (ד' ו' ושם ד"ה מחזיר) פריך לרצא דלמיר כל דלמיר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני והרי השבת העצמו דלמיר רחמנא לא תעבדו עובטו ותנן מחזיר את הכר צבילה אלמא דמהני וקשה דמנליה דמתנאי איירי צמשכנו צאיקור וא"ל דסמין אצרייתא דאלו מליאות (לעיל ד' א'): דקמני משכנו שאל צרשות מנין כו' דל"כ מאי קשה לן דהא צצרייתא גופה יליף מהשכ טשיב כדמשני התם ואי אדשמואל סמין א"כ מה צריך לתרך מהשכ הלך עיקר קרא לשמואל איירי צמשכנו צאיקור דלס חבל וגו' משמע דמשכנו צביתו וי"ל דסמין אעמשים צכל יום דמחזיר אפי' משכנו שלא צרשות א"כ סמין אצרייתא דלקמן (ד' קד'): דמתרך לה רב ששת המלוה [את] חזירו אינו רשאי למשכנו משכנו חייב להחזיר לו אע"ג דהאי דפריך לרצא צבתמורה לא אחי אליצא דשמואל דלשמואל אין שיך להקשות דעיקר קרא צמשכנו צאיקור כתיב מ"מ אין להוכיח משס שלא יהא הלכה כשמואל כי כן דרך גמרא להקשות ולתרך אפילו דלא כהלכתא כדאשכחן צב"כ דכמוצות (ד' כ' ו'). וצרייתא דללו מליאות (לעיל ד' א'): דקאמר אין לי אלף צמשכנו צרשות אין צריך לומר דשמואל יהפוך וישנה אין לי אלף משכנו שלא צרשות אלף יעמידנה כתנא דפליג אהתא דקאי כוותיה ויהפוך דהרשה:

ואת המחרישה ביום. קשה לר"ת דמניא צבוק פירקין (ד' קפז). חבל זוג של ספרים וזמנד של פרות חייב משום צ' כלים ופירש צבוקטרס פרות החורשות וחייב עליהם החובלן לפי שעושין אצל נפש א"כ היאך נצל את המחרישה דקתיב ומחזיר (י) הא עבר כי נפש הוא חובל (דברים כד) ועוד דלין נראה לחייב אלף דוקא דוימא דריחיים ורכב צמתקנים והאכל האוכל צבלו (א) לכן מפרש ר"ת זמנד פרות היינו פרות המרכסות צבתוצאה וגריס ר"ת נמי זוג של מספרים ולא גריסין זוג של ספרים וכן גריס ר"ת והס תספורת של ירק או לגוז צית השחיטה כדלמרינן צצכורות (ד' קע) שדרכן היה לגוז אצל פרות החורשות לא מיכרי כלי שעושין אוכל נפש ועוד נראה לר"ת דמחרישה דהכא לאו היינו מחרישה שחורשין צה את הקרקע דנראה דלא מייחצ צהשבת העצמו אלף ככלי העשוי לגוף האדם ולנהלתו ועוד דמוקי בגמ' צבתמרישה דכספא ואין דרך לתרוש קרקע צבתמרישה של כסף אלף נראה לר"ת דהיינו מנגדחתא שמגדינן צו בני אדם צבית המרחק כדלמיר צפרק חציית (שבת ד' קמז): עבדא ליה אימינה מנגדחתא דכספא וכן צפרק מנגדחתא האשה (כמוצות ד' סה). צבתמרישה דכספא פ"ח דהיינו מנגדחתא: **אימא** לא יתחננו אלא בבית דין. וא"ת מנין דיתנתא אסור לבעל חוב וואומר ר"י דמזרימין הוא כדלמיר צסמוך צבעל חוב ניהות נמי לא גזירה שמתא יכנס צביתו: **וחסורי מיחבא** והבי קרנאי. תימיה דקאמר חסורי מיחבא כדי לרשות וי"ל דלין למוש חוב שאינו מגיה כ"כ ורוב ספרים הרסי הכי קאמר:

(א) רש"ל מוחק ג' מלות אלו, (ב) תמורה ה, א, ו' נ"ע' חוס' לקמן קטו. ד"ה אלאמא, (ג) אחר לך, (ד) דברים כד, (ה) זיל ויספא, (ו) וישם במו ד"ה והאמר רבי יוחנן ועי' שד"ק כא: חוס' ד"ה אחר רב פפון, (ז) עי' מ"מ פ"ג ממלוה מה שמירך בשם ה"שכ"א,

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא קבוע ליה קמן: (ב) שם משום הא לא צריא (הכי קאמר) תלמי' וי"ב ס"א חסורי מיחבא והכי קתני: (ג) שם תנאו נמי לא גזירה שמא יכנס לביטול: (ד) ת"ה ק"ל וי"א חסורי מיחבא כדפרשיה ר"ת וכן משמע צב"ד: (ה) ד"ה השתא שהרי לא השהה אותו אלף: (ו) ד"ה וכי שכיר וכו' לצד גמ' לא תשיב:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ואת. לכן מפרשים כי ועוד נראה לר"ת כו'. י"ב וכן פי' הרא"ש ועוד אצל הרמב"ם ורמב"ן והש"ך וש"ס מפרשים כפירש"י החורשות וכן מחרישה דמתני' ומחרישה ממש וקושית חוס' תימן צבת"ה דמתני' מייר בעבר ומשכנו ויהי מתוך קישות חוס' ד"ה מחזיר כו' ומש"ש זיל אהדיה ר"ל צבעת מלאכה דל"ה להחזיר כלי אי"כ אלף צבעת מלאכה דוקא הליך לנוף אש או כלי אי"כ אלף ש"ד כמו לחותם כו' אי"כ והרמב"ן והרשב"א מילין דלף לכתלה מותר למשך שאל צבעת מלאכה כלי אי"כ ויהי צירוצמלי אצל דעת הרמב"ם צוה כדעת חוס' דכלי אי"כ אסור לעולם לתשך ואס משכנו חייב להחזיר מיד והר"ה מוכי דמתני' מייר צבתמנו מעטו ואפי"ה חייב להחזיר וכי הרמב"ם אחד כו' ואחד שנתנו לו מעטו ומי"מ צב"ע שם (ב"מ סי' לו) סעי' טו וע"ש צבע"י יב דפסק דכלי אי"כ מחזיר מיד וע"ש בגמ"ה אלף צבוק סעי' ו' כתיב ומחזיר אותם צבעת מלאכה והעיקר כדעת רמב"ם דמחזיר מיד: